

22. in 23. 5. 2019

Projekt SenSys in sistem upravljanja z varnostnimi odkloni in tveganji za varnost pacientov

Dr. Vesna Zupančič, Katarina Ahac in mag. Katarina Kralj

Razlogi za razvoj sistema za spremljanje varnostnih odklonov in tveganj za varnost pacientov

Pravica do primerne, kakovostne in varne zdravstvene obravnave (11. člen ZPacP)

Temelj varnosti pacientov in zaposlenih = učenje iz varnostnih odklonov

Slaba kakovost
→ trpljenje pacientov, svojcev, zdravstvenega osebja + povečanje stroškov zdravljenja

Predstavitev sistema

Sistem upravljanja z varnostnimi odkloni in tveganji za varnost v zdravstvu vključuje vse elemente, postopke in ukrepe, ki predstavljajo, opredeljujejo, dopolnjujejo in predpisujejo sporočanje, spremljanje, ukrepanje in učenje iz varnostnih odklonov ter tveganj za varnost za učinkovito preventivno delovanje.

Cilji:

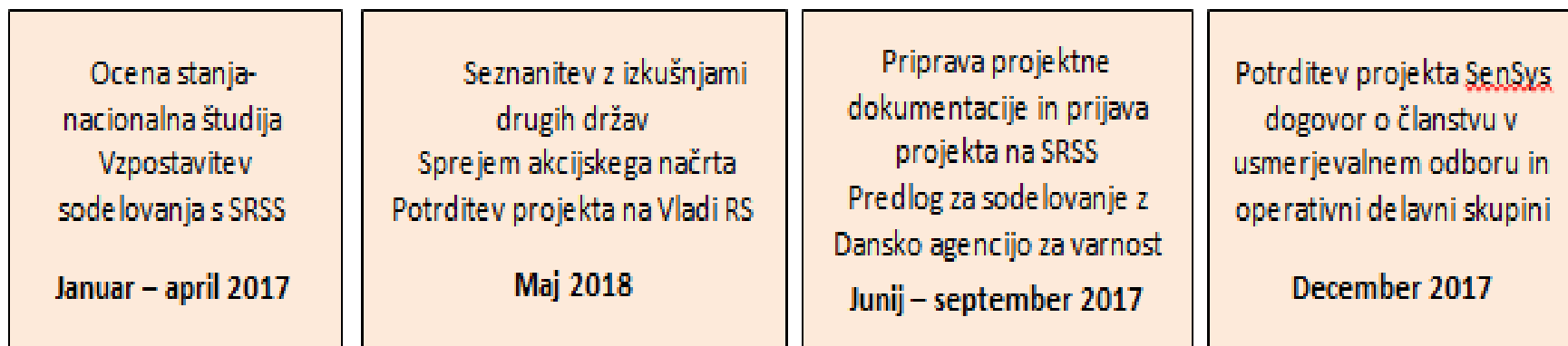
- povezati obstoječa prizadevanja v izvedljiv in koristen sistem,
- integrirati sistem v vsakdanjo prakso zdravstvenih delavcev in sodelavcev ter definirati odgovornosti različnih deležnikov in način realizacije te odgovornosti,
- izboljšati preventivno delovanje za varnost v zdravstvu,
- povezati s sistem z ostalimi ukrepi za kakovost in varnost v zdravstvu.

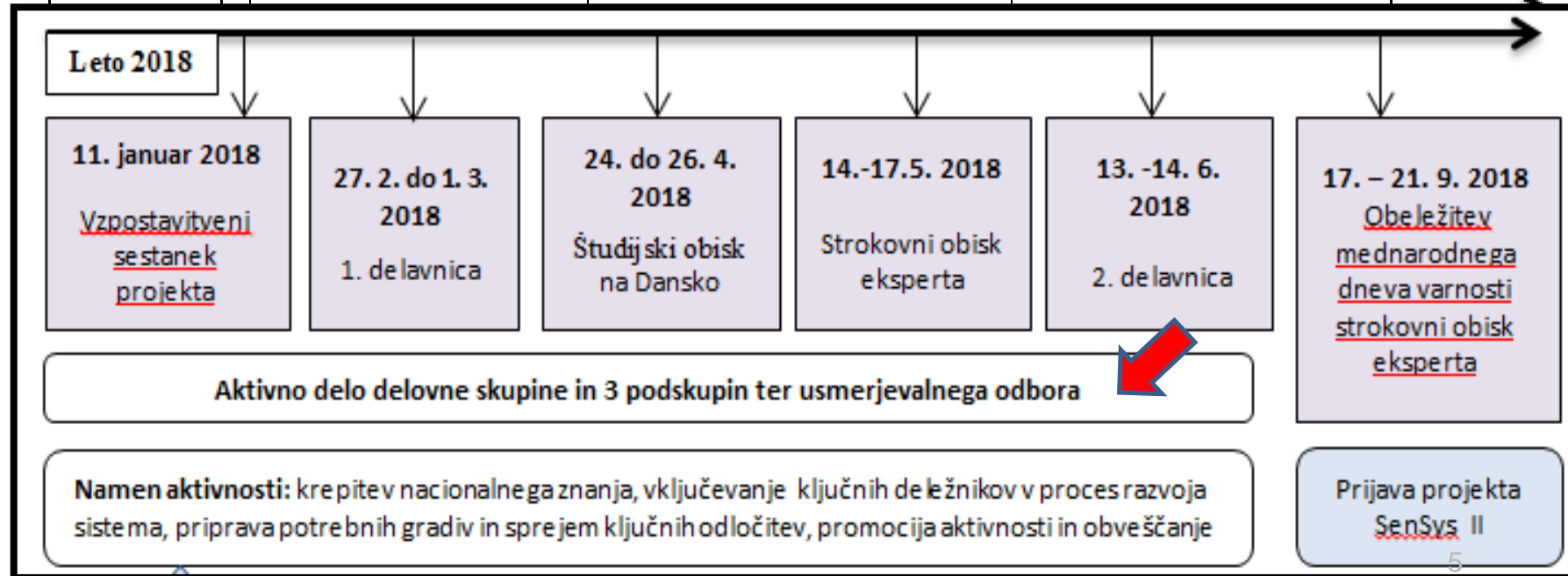
Kriterij	Sedaj	Nov sistem
Sporočevalci	bolnišnice	vsi strokovni delavci in sodelavci, pacienti, osebe s pooblastili
Način sporočanja	preko obrazcev, pošiljanje po pošti	IT podpora sistemu
Vrsta odklona	7 opozorilnih nevarnih dogodkov	vsi odkloni in tudi skorajšnji odkloni
Varnostna tveganja	se ne spremljajo nacionalno	vzpostavljen register varnostnih tveganj
Obravnavna odklonov	lokalno	lokalno in nacionalno
roki za sporočanje/obravnavo	48 ur/ 45 dni/ 3 mesece na MZ	9 dni v LS/ 3 mesece na MZ
Prejeto število sporočil odklonov in tveganj na nacionalno raven	v povprečju 20 OND letno	50 000 sporočil odklonov prepoznana tveganja (1500)
Učenje iz odklonov in tveganj	vzpostavljeno znotraj bolnišnic/nekaterih drugih zavodov	vzpostavljeno nacionalno učenje (učna platforma)
Varnostna kultura	skrb izvajalcev zdravstvene dejavnosti	vzpostavljena tudi nacionalna skrb

Projekt SenSys

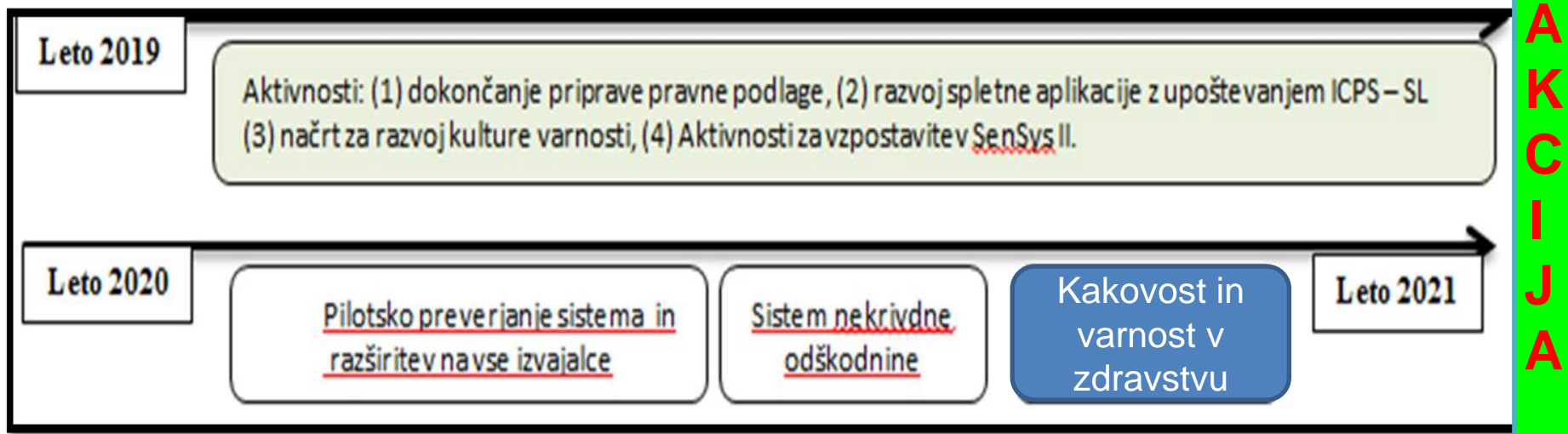
P
R
I
P
R
A
V
A

Leto 2017

Z
N
A
N
J
E

Naši glavni izzivi v letu 2019

1. Zakonodaja
2. IT podpora z ICPS
3. Kultura varnosti

Zakonodaja

Informacijska
podpora

Kultura
varnosti

Zakonodaja

Pravna podlaga za uveljavitev nacionalnega sistema sporočanja in učenja iz varnostnih odklonov in tveganj za varnost pacientov

- vključitev v Zakon o pacientovih pravicah (kot posebno poglavje)
- priprava novele ZPacP do konca letošnjega leta

Izhodišča

- MZ zagotovi aplikacijo za spremljanje varnostnih odklonov in tveganj za varnost pacientov v zdravstvu
- obveznost sporočanja varnostnih odklonov za izvajalce
- možnost sporočanja za paciente, njihove svojce, zastopnike pacientovih pravic, druge (uradne) osebe

Zbirka podatkov o varnosti pacientov

Nova zbirka (občutljivih) osebnih podatkov –
VARNOSTNI ODKLONI

- Upravljavec zbirke MZ
- Različen nivo dostopa do podatkov
  - na ravni izvajalcev – pooblaščen oseb za varnost, vse podatke o odklonu, za namen obravnave
  - na nacionalni ravni – omejeni (anonimizirani) podatki o odklonu in izvedenih ukrepih, za pripravo poročil in ukrepov

NAMEN:

sistem učenja $\neq$ sistem za obtoževanje in iskanje krivcev

- zaupnost podatkov (omejen dostop za javnost, paciente, ne uporablja se v sodnih in drugih postopkih)
- zaščita sporočevalcev
- ločen sistem od pritožb pacientov in odškodninskih zahtevkov

Druge obveznosti izvajalcev:

- pooblaščen oseba za varnost (pogoje za imenovanje in pristojnosti določi minister)
- interni pravilniki, navodila, akcijski načrti
- drugi ukrepi, ki vplivajo na varnost v zdravstvu

SPLETNA APLIKACIJA VAR-NET

na voljo vsem izvajalcem zdravstvene dejavnosti

- za vse varnostne odklone (tudi skorajšnje varnostne odklone)
- za tveganja za varnost

dodatna pot za farmakovigilanco, hemovigilanco...

Sporočevalci za odklone:

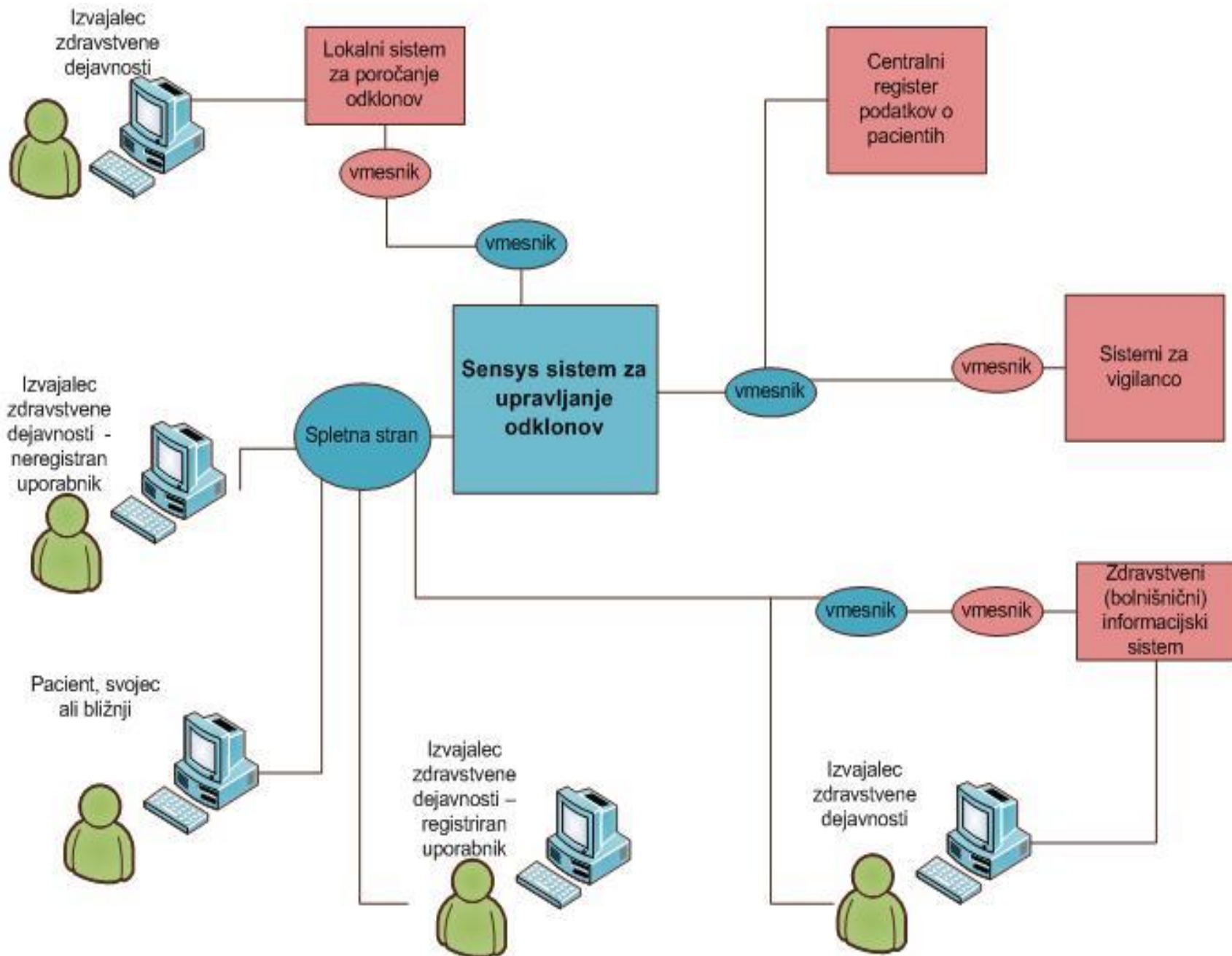
- zdravstveni delavci in sodelavci,
- drugi zaposleni pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti,
- pacienti in njihovi bližnji,
- drugi glede na funkcijo in vlogo.

Informacijska rešitev

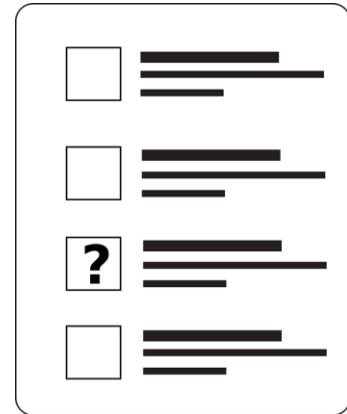
- Spletna rešitev
- Minimalna integracija z lokalnimi sistemi – začetni prenos podatkov
- Infrastruktura NIJZ, upravljalca podatkov MZ
- Izvedba javnega naročila
- Izvajalci sodelujoči v fazi zasnove in testiranja – predlogi za izboljšave, spremembe in dopolnitve

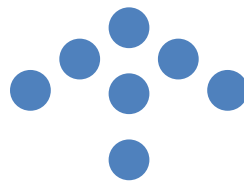

Osnovne funkcionalnosti

- **Vnos** odklona (obvezni podatki odvisni od tipa odklona)
- **Obravnava** odklona (različne poti in obvezni podatki glede na klasifikacijo in resnost odklona)
- Podatki o pacientu in sporočevalcu vidni samo na lokalni ravni
- Zdravstveni delavec lahko poroča anonimno ali kot prijavljeni uporabnik

Nacionalni nivo

Anonimizacija

Nivo izvajalca

Osnovne funkcionalnosti

- **Obravnava** odklona na nacionalni ravni (različne poti in obvezni podatki glede na klasifikacijo in resnost odklona)
- Učna platforma za učenje, priporočila, izmenjavo dobrih praks – vsaj delno zaprta

Vidik izvajalcev

- zagotovitev možnosti elektronskega poročanja za vse izvajalce
- ena točka za vse odklone in neželene učinke
- sodelovanje in učenje preko učne platforme

Vidik pacientov

- Možnost pacientov in svojcev, da sporočijo varnostni odklon pri zdravstveni obravnavi z namenom, da se z učenjem pri izvajalcu in z uvedbo ustreznih ukrepov prepreči, da se bi isti ali podoben odklon zgodil tudi drugim pacientom
- Ni sistem za pritožbe (a obstaja možnost dodatne označbe za začetek postopka pritožbe)
- Navedba pacienta potrebna zato, da se lahko okoliščine razišče
- Pacient ne dobi povratne informacije o konkretnem primeru, ampak zgolj takojšnje potrdilo o vnosu

Obrazci za sporočanje

- RAZLIČNI GLEDE NA SPOROČEVALCA
  - za tveganja
  - za varnostni odklone

Čas sporočanja
čimprej oziroma
do 9 dni

Za zdravstvene delavce in sodelavce:

- osnovni obrazec,
- kratek obrazec,
- obrazec za paketno sporočanje.

Proces razvoja ICPS-SL
je v teku
2. cikel: pri izvajalcih
zdravstvene dejavnosti

„Manj je več“

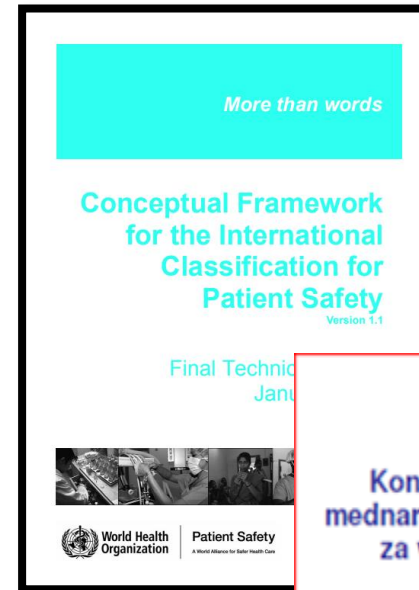
ICPS klasifikacijski okvir Svetovne zdravstvene organizacije za klasifikacijo varnostnih odklonov

ICPS- SL

Konceptualni okvir ICPS- SL vključuje osnovnih deset razredov:

- **vrsta varnostnega odklona**
- izidi za pacienta
- značilnosti pacienta
- značilnosti dogodka
- prispevajoči dejavniki/nevarnosti
- organizacijski izidi
- odkrivanje
- ublažitveni dejavniki
- ukrepi za izboljšanje
- dejanja za zmanjševanje tveganj

Področja ICPS-SL (prva raven) so:

1. Poslovno administrativni postopek/ proces dela in dokumentacija
2. Zdravljenje in oskrba
3. Invazivni posegi in postopki v anesteziji
- 4. Obravnavna bolečine**
5. Vedenje, odnos in komunikacija
- 6. Okužbe povezane z zdravstvom**
- 7. Zdravila in infuzijske tekočine**
- 8. Kri in krvni proizvodi , transplantacija**
9. Zrak/plini /hlapi
- 10. Medicinska oprema/pripomočki**, material/dezinfekcija, sterilizacija
- 11. Nesreče/ poškodbe**, avtoagresija pri pacientih
12. Dejavnosti skupnega pomena: prehrana, transport, pranje, čiščenje, tehnično vzdrževanje in druge
13. Infrastruktura, prostor, napeljave
14. Viri, menedžment/ voditeljstvo/razvoj, raziskovanje in izobraževanje
15. Drugo

Obravnava/ obvladovanje bolečine

01	Prisotnost bolečine in odzivnost	1 2 3 4 5 6	Ni bila izražena Ni bila izražena jakost bolečine Ni bila prepoznana Ni bila upoštevana Dolg odzivni čas Drugo
02	Ocenjevanje bolečine	1 2 3 4 5 6 7	Ocenjevanje ni izvedeno Neustrezno/pomanjkljivo izvedeno ocenjevanje Napačno ocenjena bolečina pri osebah z omejitvami pri komuniciranju, zaznavanju bolečine in izražanju občutenja Ocenjevanje ni dokumentirano Ocena ni upoštevana Drugo
03	Predpis zdravil za lajšanje bolečine/ farmakološke obravnava	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10	Napačno izbrano zdravilo Neustrezno kombinirana zdravila Neustrezni odmerki zdravil Ni prilagoditve izhodiščni terapiji Neustrezen način aplikacije Ni dokumentirano Pojav prebijajoče bolečine Predpisovanje opioidnih analgetikov izšlo iz nadzora Zavrnitev zdravila s strani pacienta kljub indikaciji Drugo
04	Izvedba terapije/aplikacija zdravil za lajšanje bolečine	1 2 3 4 5 6 7 8 9	Ni izvedeno Neupoštevanje predpisa Neustrezno prilagajanje Nepravilna izvedba postopka Aplikacija ni dokumentirana Aplikacija opioidnih analgetikov izšla iz nadzora Nedelovanje zagotovljenih poti /načina izvedbe Neustrezno ravnanje s pripomočki Drugo
05	Vrednotenje učinka	1 2 3 4	Ni bilo izvedeno Ni bilo dokumentirano Ni bilo povratne informacij Ni bilo upoštevano Drugo
06	Druge modalitete/ nefarmakološka obravnava za lajšanje bolečine	1 2 3 4 5	Ni bilo izvedeno Napačna/pomanjkljiva izvedba Neusklajeno izvajanje Ni povratne informacij Drugo
07	Drugo		

OSNOVNI OBRAZEC ZA ZDRAVSTVENE DELAVCE IN SODELAVCE

Zdravstveni delavec ali sodelavec

Registrirani uporabnik ali anonimni uporabnik

- Podatki o izvajalcu zdravstvene dejavnosti
- Podatki o vrsti zdravstvene obravnave
- Podatki o področju zdravstvene dejavnosti
- Ocena resnosti varnostnega odklona
- Podatki o pacientu (ZZZS številka, starost, spol) (diagnoze, funkcionalno stanje)
- Podatki o varnostnem odklonu (datum, čas, zapoznelo prepoznavanje, kraj dogodka, opis, udeleženi, vloga sporočevalca, takojšnji ukrepi, ocena tveganja ponovitve, posledice za pacienta, predlogi za ukrepanje).
- Klasifikacija

Obravnavanje primerov

- pooblaščenca oseba za varnost
- upravljalci primerov
- člani komisij za obravnavo
- lokalni administrator (tehnična podpora)

Upravljalec na vmesni ravni za manjše izvajalce

	Vpogled	Sporočilo	Upravljanje
Pooblaščenec za varnost	DA	Da, v primeru hudih posledic ali smrti pacienta	da
Vodstvo zavoda	Ne avtomatično	Ne avtomatično, preko pooblaščenca	ne
Vodje enot/služb	Da, za svojo enoto	Da, v primeru hudih posledic ali smrti pacienta za enoto	ne
Upravljalci primerov	Da za svoje primere/področje	Ob dodelitvi, glede na področje	da
Člani komisij	Da v primerih, kjer sodelujejo	Ne	ne
Sporočevalci	Samo v svoje sporočilo	Povratno sporočilo	ne

Obrazci za obravnavo

Značilnosti varnostnega odklona

Dodatne opombe

Določitev upravljalca primera, Imenovanje komisije

Narava varnostnega odklona

Izvor odklona

Odkritje varnostnega odklona

- naključno opazovanje, načrten pregled dokumentacije
- sprememba v pacientovem statusu
- z aparaturo/opremo/spremembo v okolju/alarmom
- s štetjem/z nadzorom/s presojo
- s proaktivnim ocenjevanjem tveganj

Popravek v klasifikaciji (spustni seznam)

Ukrepanje pred analizo

Prispevajoči dejavniki/nevarnosti

Ublažitveni dejavniki

01	Dejavniki osebja
02	Dejavniki pacienta
03	Dejavniki dela/okolja
04	Dejavniki organizacije/storitev
05	Zunanji dejavniki
05	Drugo

01	Usmerjeni k pacientu
02	Usmerjeni k osebju
03	Usmerjeni k organizaciji
04	Usmerjeni k agensu (kar povzroča, pospešuje kako dogajanje)

Posredovanje

- 5.1.1 Ministrstvo za zdravje (urgenca), anomizacija, posredovanje po e-posti brez osebnih podatkov
- 5.1.2 Vigilančni sistem – JAZMP – (možna dodatna integracija obrazcev)
- 5.1.3 Vigilančni sistem – Transfuzija
- 5.1.4 Vigilančni sistem- Cepljenje
- 5.1.5 Vigilančni sistem –Transplantacije
- 5.1.6 Izvorni zavod varnostnega odklona
- 5.1.7 Sodelovanje več zavodov (primeri na vmesni ravni)

Posledice za pacienta

01	Vrsta posledic	1	Ni posledic
		2	Slabo počutje
		3	Psihični stres
		4	Bolezen
		5	Poškodba
		6	Drugo
02	Stopnja posledic	1	Brez posledic za pacienta
		2	Manjše posledice za pacienta
		3	Hujše posledice za pacienta
		4	Smrt pacienta

Organizacijski izidi

01	Škoda na lastnini
02	Povečanje zahtev za dodeljevanje virov za paciente
03	Pozornost medijev
04	Formalne pritožbe
05	Zmanjšanje ugleda
06	Pravne posledice
07	Drugo

Dejanja za zmanjševanje tveganj

01	Dejavniki pacienta
02	Dejavniki osebja
03	Dejavniki organizacije/okolja
04	Dejavniki agensa/opreme
05	Drugo

Načrt ukrepanja

Kaj	Zakaj	Ukrep	Odg. za realizacijo	Rok	Status realizacije

Ukrepi za izboljšave/zmanjševanje posledic

01	Nanašajoč se na pacienta	1	Zdravljenje boleznimotnje
		2	Zdravljenje poškodbe
		3	Menedžment invalidnosti
		4	Odškodnina
		5	Odprto razkritje/opravičilo
02	Nanašajoč se na ustanovo	1	Menedžment medijev/odnosov z javnostmi
		2	Menedžment pritožb
		3	Menedžment tožb/tveganj
		4	Menedžment stresa pri osebju/svetovanje
		5	Obveščanje in povrnitev v prvotno stanje na kraju dogodka
		6	Poravnava/mediacija
		7	Sprememba kulture
		8	Izobraževanje/usposabljanje
03	Drugo		

Poročilo o realizaciji ukrepov in ocena tveganja za ponovitev varnostnega odklona

Realiziranih je bilo ___% ukrepov.

Nerealiziranih je bilo ___% ukrepov.

Verjetnost ponovitve:

Ni tveganja

Tveganje obstaja, vendar je majhno

Obstaja tveganje z veliko verjetnostjo ponovitve

Tveganja za varnost pacientov

- Naslov – kratek opis tveganja
- Ime tveganja: _____
- Opis tveganja: _____
- Pojasnilo: _____
- Opis scenarija za izvršitev tveganja _____
- Določitev verjetnosti izvršitve _____

Opredelitev prožilca /indikator tveganja

Tveganje se bi uresničilo v primeru: _____

Uresničitev tveganja bi prepoznal po: _____

Opredelitev verjetnih posledic:

Verjetni izidi za pacienta

Organizacijski izidi

Prioritizacija tveganja/
nujnost reševanja

01	Vrsta posledic	1	Ni posledic	01	Škoda na lastnini
		2	Slabo počutje	02	Povečanje zahtev za dodeljevanje virov za paciente
		3	Psihični stres	03	Pozornost medijev
		4	Bolezen	04	Formalne pritožbe
		5	Poškodba	05	Zmanjšanje ugleda
		6	Drugo	06	Pravne posledice
02	Stopnja posledic	1	Brez posledic za pacienta	07	Drugo
		2	Manjše posledice za pacienta		
		3	Hujše posledice za pacienta		
		4	Smrt pacienta		

Upravljalec tveganj- obrazec za obravnavo tveganj za varnost pacientov

Določitev postopka

Dopolnitev opisa:

Tip varnostnega tveganja (izbor iz šifranta) ICPS – SL Klasifikacija (priloga)

Vrsta/področje zdravstvene dejavnosti (Šifrant)
(pr. po specialnostih medicine)

Obravnava tveganja: da, ne, zakaj

Ukrepanje pred analizo

Upravljanje tveganj

Združevanje tveganj na nivoju organizacije

Preurejanje, cepitev tveganja

Opustitev tveganja

Določitev upravljalca tveganja_

Imenovanje komisije

Vpliv tveganja (na podlagi popisa procesov – katerih procesov se dotika)

- Poslovno upravni procesi
- Strokovni procesi
- Podporni procesi

Metoda obvladovanja

- sprejetje
- prenos
- zmanjšanje
- izogibanje

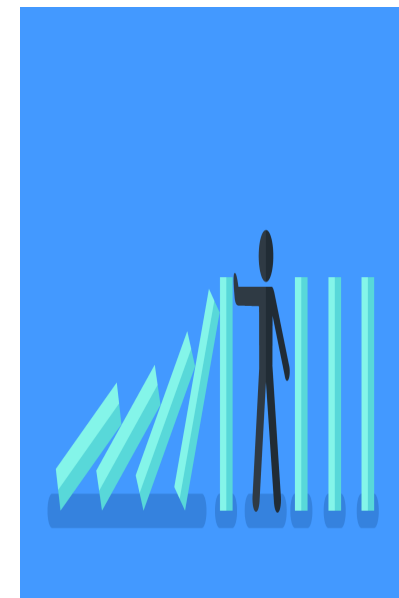
Ukrepi za izboljšave/zmanjševanje posledic (korektivni ukrepi)

Vnaprejšnji ukrep

- Načrt ukrepov

Status tveganja

- 1-Novo
- 2-Obvladovano
- 3-Uresničeno
- 4-Zaprto-uresničeno
- 5-Zaprto-opuščeno
- 6-Zaprto-zastarelo

Cikel obvladovanja tveganja 1

Preostala verjetnost	Preostale posledice	Preostali vpliv	Razlika vpliva	Takojšen ukrep

Zaključek procesa obravnave posameznega primera: lokalno

- v času 3 mesece
- avtomatska odstranitev osebnih podatkov
- ročni pregled in omogočen vpogled na nacionalni ravni
- možnost dodatnega vnosa pri izvajalcu ostaja

Nacionalna raven:

- Sistemski administrator NIJZ
- Vsebinski skrbnik: Ministrstvo za zdravje

	lokalno	nacionalno
vpogled	Vedno v svoje primere	Vpogled v vse-anonimizirano
upravljanje	svoje	Vpogled in analiza vsebine, možnost zahtevanja dopolnitve...
Učna platforma	Vpogled v vse anonimizirane primere po vsebinski preverbi	Skrbnik učne platforme

Kultura varnosti

Da se je "motiti človeško" ni opravičilo za normalizacijo varnostnih odklonov, temveč mora biti razlog in gonilo za razširjanje obstoječih pristopov z novimi.

Mikro-dejavniki:

- **uporaba terminologije**: pomembno je razumevanje, da **vzpostavljajoči sistem** ne deluje po principu **napaka=krivda**, temveč v smislu **varnostni odklon=preventivni ukrepi**
- **komunikacija, zaupanje v kontekstu interakcije**: pomembno je preseganje **tišine**, ki je razumljena kot oblika (ne)komunikacije, in vzpostavljanje verig zaupanja po načelu horizontalne in vertikalne integracije;
- **uvajanje sistemov znotraj sistemov v kontekstu "postanimo dobri"**: pomembna je integracija storitev in odnosa in ne samo integracija sistemov.

Vsak posameznik v sistemu zdravstvenega varstva običajno prispeva k izidu, ne glede na to, kako „majhen“ je, hkrati pa sistem oblikuje in strukturira možnosti, ki so odprte za posameznike.

- Varnost pacientov je temeljno načelo kakovosti in pravica pacientov.
- Je resen javnozdravstveni problem.
- Pri tem je zelo težko razmejiti, kje se končajo prizadevanja za varnost pacientov in pričnejo ukrepi za kakovost zdravstvene obravnave.
- Poudarek je na sodelujočem razvoju prizadevanj »od spodaj navzgor« in »od zgoraj navzdol« ob povezovanju znanj, izkušenj in potreb deležnikov in sistema za proaktivno preventivno delovanje.
- Je rezultat dela "mnogih rok".
- Kakovost in varnost ni možno obravnavati zgolj kot "stvari", ki jih je mogoče izmeriti, upravljati in doživeti ter tako določiti sprejemljiv minimum.

- Razvoj kulture varnosti v slovenskem zdravstvu je še vedno velik izziv.

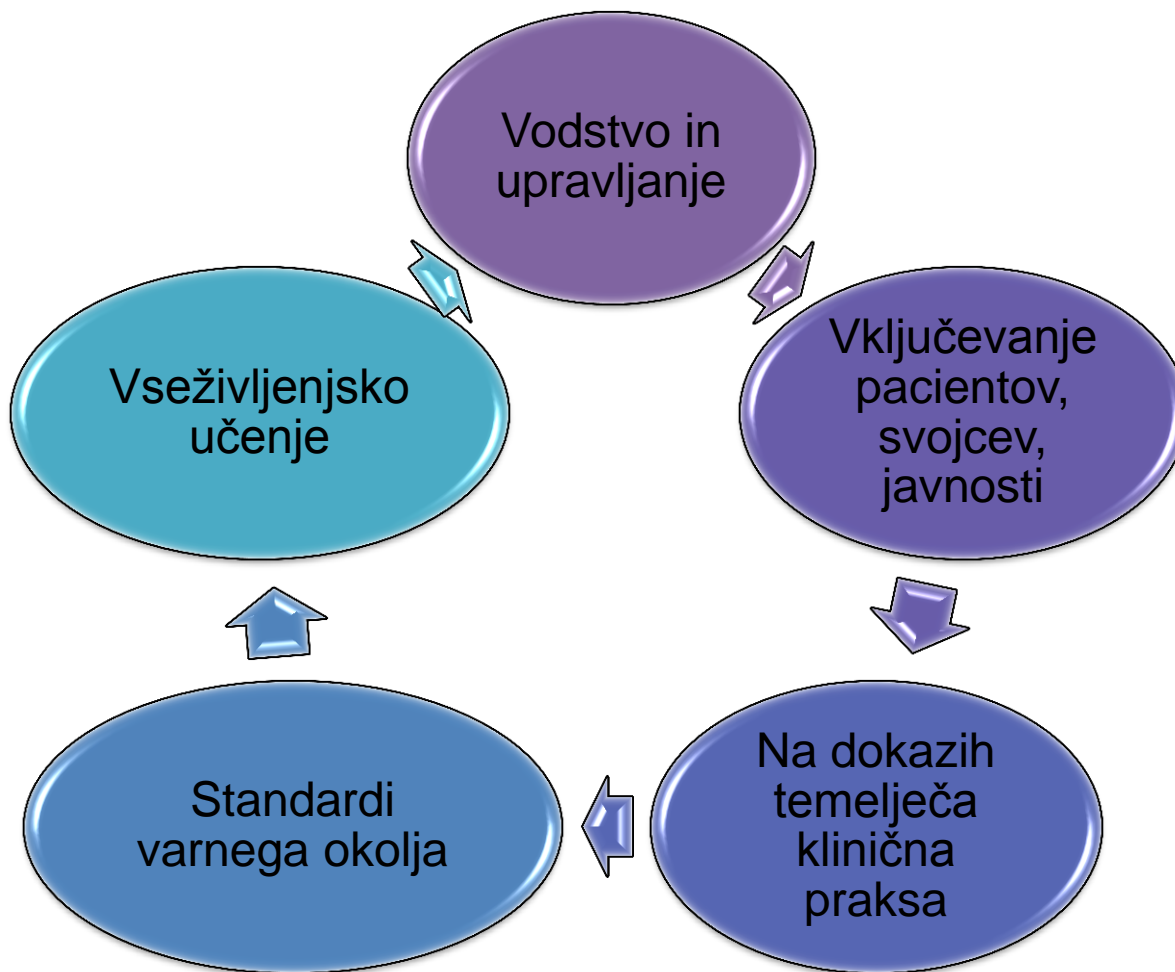

- Izvajalci zdravstvene dejavnosti, zdravstveni delavci in sodelavci
- Izobraževalni zavodi, pripravništva, strokovni izpiti
- Novinarji, pacienti, javnost

Varnostna kultura v slovenskem zdravstvu: osnovna izhodišča za akcijski načrt izboljševanja kulture varnosti pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti

Ključna področja ukrepanja

SLOW

MotiveWeight.Blogspot.com

**SOME QUIT DUE TO
SLOW PROGRESS.
NEVER GRASPING
THE FACT THAT...**

**...SLOW PROGRESS
IS PROGRESS**